

NEMIS TILIDAGI PREDLOGLARNI SINTAKTIK JIHATDAN TAHLILI

Rahmonova Gulsun Ahmadovna

Buxoro viloyati Vobkent tumani 17-umumiy o'rta ta'lim maktab

Annotatsiya: *Ushbu maqolada nemis tilidagi predloqlarni sintaktik jihatdan tahlil qilingan. Ularni batafsil yoritib berilgan.*

Kalit so'zlar: *predloglar, perralel, misollar, NPM, Parkplatz befindet.*

Nemischa joy predloqlari (NPM) nutqning rasmiy qismlarining vakillari. Ularning vazifasi jumladagi so'zlarni bog'lashdir. Birlashtiruvchi elementlar bo'lib, ular turli holatlarni boshqaradi. NPM nemis tilidagi eng katta predloglar guruhidan biridir. Ulardan tashqari mavhumlar ham bor - mavhum aloqalarni ifodalovchi NPAlar.

Ein paar Minuten lang gingen sie den hohen Zaun entlang. Bir necha daqiqa ular baland panjara bo'ylab yurishdi. Harakatni yoki biror narsaga parallel joylashishni tavsiflaydi (yuqoridagi misollarga qarang).

gegen ayblovchi Peter hat gegen einen Felsen angesegelt. - Butrus (kemada suzib ketayotganda) toshga duch keldi. Harakatni xarakterlaydi, uning natijasi biror narsa bilan aloqa qilishdir.

um ayblovchi Sie ritten um die Festung. Ular otlarga minib, qal'ani aylanib chiqishdi. Biror narsa atrofidagi harakatni tasvirlaydi.

nach dating Die Touristen fahren nach Bergen. – Turistlar (shahar) Bergenga boradilar Die Touristen fliegen nach Norwegen. Turistlar Norvegiyaga (mamlakatga) uchib ketishadi. O'rta jinsdagi geografik ob'ektlar (mamlakatlar, aholi punktlari va boshqalar) maqolalarsiz ushbu NPMdan keyin.

zudating Heute zum Bergdorfni kezib yurdi. Bugun biz tog'li qishloqqa sayrga chiqamiz. Maqsad sari harakatni bildiradi.

a ayblovchi Olga Nordsee bilan tanishdi. Olga yana Shimoliy dengizga boradi Stelle die Leiter an die Wand im Flur! - Narvonni koridordagi devorga qo'ying! Vertikal sirt tomon harakatni, suv omboriga sayohatni ko'rsatadi.

auf ayblovchi Auf die Post gehe ich heute nicht, ich fahre auf die Datscha. - Bugun pochtaga bormayman, men dachaga boraman. Diesmal fliegt er auf Sizilien. Bu safar u Sitsiliyaga uchadi. Mintaqalar va orollarga, muassasalarga va hokazolarga harakatni bildiradi.

ichida ayblovchi Petra o'lim Sportschule sehr gern ichida. – Petra sport maktabiga juda jonkuyarlik bilan boradi. – Klaus kecha Shveytsariyaga uchib ketdi Sie sind ins Restaurant gegangen. - Ular restoranga borishdi. Muassasalarga, mamlakatlarga, mintaqalarga tashrif buyurish, tog'larga sayohat qilish, binolar va binolarga kirish va chiqishni ko'rsatadi.

Har qanday joyni ko'rsatadigan NPMLar quyidagi jadvalda keltirilgan.

Bahona   Boshqaruv   Tarjima bilan misol   Eslatma

an...entlang dating Men Fluß entlang gibt es viele Felder. Daryo bo'yida ko'plab dalalar mavjud. Biror narsa bo'ylab, biror narsaga parallel joyni ko'rsatadi.

a dating Ihr findet uns an der Brücke. – Bizni ko'prikda topasiz Monika hat sich wieder am Roten Meer erholt. Monika yana Qizil dengizda dam olayotgan edi.

Qolish, qandaydir suv omborida, muassasada, biror narsa yaqinida va hokazolarni bildiradi.

ab dating Ab Dyusseldorf fuhr sie mit einem Schnellzug weiter. - Dyusseldorfdan u tezyurar poyezdga chiqdi. Chiqish nuqtasini ko'rsatadi.

bei dating Gamburgda Dorf ortda qoladi. – Bu qishloq Gamburg yaqinida joylashgan edi.Klaus ist bei seiner Cousine gewesen. – Klaus amakivachchasi bilan edi. Wer arbeitet bei Karstadt? – Karshtadtda kim ishlaydi?

Biror narsaning, biror narsaning, biror narsaning yonida mavjudligini yoki joylashishini bildiradi.

um ayblovchi Unsere Kinder wollten um den geschmückten Tannenbaum tanzen. Bolalarimiz bezatilgan archa atrofida raqsga tushishni xohlashdi. Rossiya boshqaruvi bilan nomuvofiqlik.

gegenüber dating Das Ehepaar saß uns gegenüber. Ro'paramizda er-xotin o'tirgan edi. Ushbu NPMdan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari uchun yuqoriga qarang.

von... aus dating Von der Aussichtsplattform aus kann man die ganze Stadt sehen. - Kuzatuv platformasidan butun shaharni ko'rish mumkin. Biror narsaning boshlang'ich nuqtasini, boshlanishini ko'rsatadi.

ausserhalb genitiv Der Parkplatz ist ausserhalb des Bauplatzes. – Avtoturargoh qurilish maydonchasi tashqarisida joylashgan. Ba'zi cheklangan makondan tashqarida ekanligini ko'rsatadi.

ichki qism genitiv Der Parkplatz befindet sich innerhalb des Baugeländes. – Avtoturargoh qurilish maydonchasi hududida joylashgan. Hududda, biror narsa ichida, ichida bo'lishni bildiradi.

auf dating Olga shapka den Koffer auf dem Bahnhof vergessen. Olga bekatda chamadonini unutdi. Mintaqalarda, orollarda, muassasalarda va hokazolarda qolishni bildiradi.

ichida dating Petra shapka drei Monate im Eron gearbeitet. – Petra Eronda uch oy ishladi.Sie ist in der Vorlesung eingeschlafen. – U ma'ruzada uxlab qoldi, Im Ferienhaus bleiben wir zehn Tage. Dam olish uyida o'n kun turamiz.

Turli muassasalarda, binolarda, yopiq joylarda, hududlarda, ayollar jinsidagi mamlakatlarda bo'lishni ko'rsatadi.

Bir joydan harakatni ko'rsatadigan NPMLar.

Taxminan 6 oylik nemis tilini o'rganganingizdan so'ng, siz quyidagi predloglarni bilishingiz kerak:

Akkusativ bilan qo'llangan predloglar

durch, bis, fur, ohne, entlang, gegen, um

Dative bilan ishlatiladigan old qo'shimchalar

bei, mit, seit, aus, zu, nach, von

Hech qanday aniq holatda ishlatilmaydigan predloglar:

hinter, an, neben, auf, unter, zwischen, vor, in, über

Qaysi holatda oxirgi guruh predloglarini ishlatish ushbu guruhdagi predlog nimani tasvirlashiga bog'liq: dam olish holati yoki harakat. Bu holatni savol berish orqali aniqlashingiz mumkin. "Qaerda?" degan savol tug'iladi. harakat holatini belgilaydi, "Qaerda?" - dam olish holati.

Ehtimol, siz bir marta ushbu qoidani quyidagi tarzda o'rgangansiz:

"Qaerda?" degan savolga (Wohin?) Akkusativdan foydalanish kerak, cho'chqaga "Qaerda?" (Wo?) Dativ

Aksariyat nemis o'quvchilari uchun biron bir aniq holatda ishlatilmaydigan predloglarni tushunish unchalik oson emas. Va barchasi, chunki bu qoidalar juda mavhum va ma'lumotlar bilan to'lib-toshgan.

Endi siz ushbu qoidani tezroq va osonroq eslab qolish mumkinligini ko'rasiz!

Bu yerda siz nemis predloglarini o'rganishning uchta usulini topasiz:

Qo'shiqlar

Bo'yoqlar

Mnemonik rasmlar

Keling, qo'shiqlardan boshlaylik.

Nemis predloglarini yodlash uchun qo'shiqlar qanday ishlashini men endi Akkusativ bilan qo'llangan old qo'shiqlar haqidagi qo'shiq misolida ko'rsataman. Bu yuklamalarni yana sanab o'tamiz: durch, bis, für, ohne, entlang, gegen.

O'zingizga yoqqan va ohangini osongina eslab qoladigan istalgan qo'shiqni toping. Bu har qanday qo'shiq bo'lishi mumkin. Old gaplarni shunday tartibda qo'yingki, ularni shu ohangda kuylay olasiz.

Ushbu misolda men sizni jiddiy nemis madaniyati bilan tanishtirmoqchiman, shuning uchun men "Laurentia" nemis xalq qo'shig'ini oldim. O'qituvchingiz yoki nemis o'qituvchingizdan so'rang, ular bu qo'shiqni aniq bilishadi

Men bu ohangda kuylay olishim uchun bu predloglarning tartibini o'zgartirdim. Mana nima bo'ldi:

Va Akkusativ qo'shig'i shunday yangraydi:

Dative va aniq holsiz yuklamalar bilan ham xuddi shunday qiling. Shunchaki jozibali ohangni toping, shu ohangda kuylash uchun predloglarni qo'ying, bir necha marta qo'shiq ayting, shunda siz ushbu predloglarni shu tarzda eslab qolish ancha oson va tezroq bo'lishini ko'rasiz.

O'zingizni ixtiro qilishni xohlamaysizmi? Muammosiz! Sizlar uchun maxsus yana ikkita qo'shiq tayyorladim. (Qo'shiqlar "Nemis tili grammatikasini mnemonika bilan o'rganing" to'plamiga kiritilgan)

Darvoqe, nega men Akkusativ bilan qo'llangan predloglarni ko'k rangda (musiqqa varaqida) yozdim?

Nemis predloglarini o'rganayotganda, har bir holat uchun boshqa rangdan foydalaning.

Ranglar nemis ishi tizimini tushunishda kuchli vosita bo'lishi mumkin. Ayniqsa, predloglar haqida gap ketganda, ranglarning yordami ushbu old qo'shimchalar qo'llanilgan holatlarning tartibsizliklarini tushunish va tartibga keltirishi mumkin.

Shunday qilib, mening maslahatim:

Foydalanish ko'k uchun rang Akkusativ Va Qizil uchun rang Dative. Nima uchun bu maxsus ranglar? Albatta, siz butunlay boshqa ranglardan ham foydalanishingiz mumkin. Men to'plam uchun bu ranglarni tanladim "Mnemonika yordamida nemis tilini o'rganing" ma'lum sabablarga ko'ra va bu ranglar asosida u keng qamrovli tizim yaratdi.

Shunday qilib, lug'atlaringiz yoki kartalaringizda Akkusativ bilan ishlatiladigan barcha old qo'shimchalarni yozing. ko'k rang. Siz rangning har bir holatga mos kelishini tezda eslab qolasiz va keyin bu predlog Akkusativ bilan ishlatilganligini osongina eslaysiz:

Dative yordamida old qo'shimchalar bilan ham xuddi shunday qiling, lekin oling Qizil rang:

Noaniq holli old qo'shimchalar bo'lsa, siz kuchli vosita rangi nima ekanligini ko'rasiz. Ushbu predloglarni yozishda siz ikkala rangni ham ishlatishingiz kerak: va Qizil, Va ko'k. Ulardan qanday aniq foydalanish - sizning tasavvuringizga bog'liq. Masalan, u quyidagicha ko'rinishi mumkin:

endi mimikalar bilan birga ranglardan foydalanamiz.

Agar siz nemis tilidagi predloglarni o'rganishda ranglardan foydalanishdan hayratda qolgan bo'lsangiz, rang va mnemonikani birlashtirish imkoniyati haqida bilishdan xursand bo'lasiz.

REFERENCES:

1. Agricola E .Wörter und Wendungen. Leipzig, VEB Bibliographisches Institut, 1968.
2. Duden. Deutsches Universalwörterbuch.Mannheim /Wien/ Zürich, 1989.
3. Едличко М. И., Рубинштейн , Deutsche Redensarten. Фразеологических выражений в немецком языке.Москва. Учпедгиз, 1953.
4. Iskos A.,Lenkova A. Lesestoffe zur deutschen Lexikologie. Leningrad, Procvischinia, 1975.
5. Klappenbach R. Steinitz W. Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache. Bd
6. Berlin, Akademie, 1982.
7. Хржиев А. Узбек тилида кушма, жуфт ва такрорий сузлар монографияси. Тошкент.Фанлар Академияси, 1963.